

І. М. Коросташова, кандидат юридичних наук,
доктор філософії в галузі права, доцент,
доцент кафедри публічного управління та митного
адміністрування Університету митної справи та фінансів

ОПОДАТКУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ: ПОНЯТТЯ, ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, МИТНІ ФОРМАЛЬНОСТІ ТА ПРОЦЕДУРИ

Статтю присвячено правовому забезпеченню оподаткування зовнішньоекономічної діяльності в євроінтеграційному процесі України. Проведено аналіз особливостей правового регулювання оподаткування зовнішньоекономічної діяльності та термінології, що застосовується у митному та податковому законодавстві, а також у законодавстві про зовнішньоекономічну діяльність та господарському законодавстві України. Виділено основні групи зовнішньоекономічних операцій, що підлягають оподаткуванню та визначено особливості їх правового забезпечення. Розмежовано зовнішньоекономічні операції, пов'язані з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України, та зовнішньоекономічні операції, не пов'язані з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України. Визначено, що особливості оподаткування товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, полягають у: подвійному правовому регулюванні; покладення повноважень щодо адміністрування митних платежів на митні органи, які є одним із суб'єктів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, та застосування спеціальних митних процедур і формальностей для забезпечення сплати митних платежів. Запропоновано авторське поняття оподаткування митними платежами товарів та транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України. Окреслено основні митні формальності та процедури з оподаткування товарів та транспортних засобів, що здійснюється при експортно-імпорتنних операціях. Визначено перспективні напрямки подальших досліджень з питань оподаткування зовнішньоекономічної діяльності.

Ключові слова: оподаткування зовнішньоекономічної діяльності; справляння митних платежів; правове регулювання; митні формальності; митні процедури; зовнішньоекономічна діяльність; зовнішньоекономічні операції з переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України; євроінтеграція.

I. M. Korostashova. Taxation of foreign economic activities in the European integration process of Ukraine: notion, legal regulations, customs formalities and procedures

The article is devoted to the legal regulation of taxation of foreign economic activity in the European integration process of Ukraine. An analysis of national legislation, international and European standards of taxation of foreign economic activity, as well as the features of legal regulation of taxation of foreign economic activity and terminology used in customs and tax legislation, as well as in the legislation on foreign economic activity and of the economic legislation of Ukraine, was conducted.

The main groups of foreign economic operations subject to taxation were highlighted, and the features of their legal support were also determined. Foreign economic operations related to the movement of goods and vehicles across the customs border of Ukraine and foreign economic operations not related to the movement of goods and vehicles across the customs border of Ukraine were delimited.

Given the peculiarities of foreign economic operations, types of taxation of foreign economic activity were delimited and their analysis was conducted. It was determined that the features of taxation of goods and vehicles moving across the customs border of Ukraine consist in: dual legal regulation; the assignment of powers to administer customs payments to customs authorities, which are one of the subjects of state regulation of foreign economic activity, and the application of special customs procedures and formalities to ensure the payment of customs payments.

The author's definition of the concept of taxation of customs payments of goods and vehicles moving across the customs border of Ukraine is proposed. The main customs formalities and procedures for taxation of goods and vehicles carried out during export-import operations were outlined.

Prospective directions for further research on taxation of foreign economic activities were determined.

Key words: taxation of foreign economic activity; payment of customs payments; legal regulation; customs formalities; customs procedures; foreign economic activity; foreign economic operations involving the movement of goods and vehicles across the customs border of Ukraine; European integration.

Постановка проблеми. Оподаткування зовнішньоекономічної діяльності (далі – ЗЕД) є одним із напрямків фіскальної політики, що є складовою економічної політики держави та одночасно однією з складових митної і податкової політики, а також ефективним інструментом їх реалізації. Особливості оподаткування ЗЕД, пов'язані із дуальним характером його правового забезпечення, спеціальною термінологією, що застосовується у національному законодавстві, податковими та митними процедурами і формальностями, що встановлені в податковому

та митному законодавстві України і здійснюються у відповідності до міжнародних стандартів тощо. В євроінтеграційному процесі України, що відбувається в умовах повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України та введення воєнного стану на всій території України, питання оподаткування зовнішньоекономічної діяльності не втрачає своєї актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітні аспекти оподаткування зовнішньоекономічної діяльності та стягнення митних платежів досліджували: В. Андрущенко, І. Бережнюк, А. Войцешук, О. Гребельник, І. Гуцул, Ю. Іванов, А. Крисоватий, С. Кваша, О. Котиш, І. Коросташова, А. Мазаракі, І. Мілько, Т. Микитенко, Н. Ситник, Т. Тоцька, А. Філіпенко, В. Федосова, С. Хрупович, П. Юр'єва та ін. Однак, останнім часом, дослідженню питань оподаткування ЗЕД не приділяється достатньої уваги.

Метою статті є аналіз норм національного законодавства, що визначають загальні засади оподаткування ЗЕД, а також митного та податкового законодавства України, яким врегульоване оподаткування зовнішньоекономічних операцій, визначено податкові та митні процедури і формальності зі справляння та адміністрування податків тощо. Аналіз термінологічно-понятійного апарату, що застосовується законодавцем у правовідносинах з оподаткування ЗЕД. Проведення розмежування основних видів оподаткування ЗЕД і видів зовнішньоекономічних операцій та визначення їх особливостей. Аналіз основних митних процедур та митних формальностей, що здійснюються в процесі оподаткування зовнішньоекономічних операцій, пов'язаних з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України.

Виклад основного матеріалу. Правове регулювання оподаткування зовнішньоекономічної діяльності (далі – ЗЕД) врегульовано низкою нормативно-правових актів, основними з яких є: Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність»; Податковий Кодекс України; Митний Кодекс України; Закон України «Про митний тариф»; Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту»; Закон України «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту»; Закон України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» та ін.

Основні міжнародні стандарти оподаткування ЗЕД встановлені Генельною Угодою з тарифів і торгівлі (ГАТТ). Особливості правовідносин, що стосуються оподаткування зовнішньоекономічної діяльності між Україною та Європейським Союзом в євроінтеграційному процесі України визначені «Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» та низкою інших угод, зокрема й тих, що стосуються визначення походження товарів.

За податковим законодавством України, оподаткування зовнішньоекономічної діяльності є лише одним із видів оподаткування. Його специфіка, пов'язана із особливістю правовідносин, що виникають під час здійснення певних видів зовнішньоекономічної діяльності.

Так, згідно з п. 1.2. ст. 1 ПК України «Правила оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України, визначаються цим Кодексом, крім правил оподаткування товарів митом, які встановлюються МК України та іншими законами з питань митної справи» [1]. Вищевказана норма свідчить про дуальність правового регулювання оподаткування товарів, транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України.

Термін «оподаткування» є одним із базових термінів, що використовується у Податковому Кодексі України (далі- ПК України), Митному Кодексі України (далі – МК України), а також у Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» (далі – ЗУ «Про ЗЕД», Господарському Кодексі України (далі – ГКУ) та ін. нормативно-правових актах. Однак, визначення цього поняття в національному законодавстві відсутнє.

Слід також сказати, що в навчальній та монографічній літературі прийнято застосовувати термін «оподаткування зовнішньоекономічної діяльності» та «оподаткування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності», незалежно від форм та видів зовнішньоекономічної діяльності про які йдеться (про всі чи про конкретні напрямки).

Зокрема, О. Котиш та І. Мілько вважають, що: «Оподаткування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності є невід'ємною частиною податкової системи України» [2, с. 70]. В інтерпретації І. Гуцул визначення оподаткування зовнішньоекономічної діяльності є: «...законодавчо врегульованим процесом встановлення організаційно-процедурних аспектів утримання податкових платежів шляхом визначення їх розмірів і ставок, відповідних об'єктів та кола юридичних і фізичних осіб, що підлягають оподаткуванню, а також порядку сплати податків у результаті реалізації переліку різновидів економічних відносин між суб'єктами господарювання різних країн, що виникають на зовнішньому ринку» [3, с. 7] Натомість, П. Юр'єва та Т. Микитенко, вважають, що: «Під оподаткуванням зовнішньоекономічної діяльності, слід розуміти законодавчо врегульований процес встановлення та адміністрування податків у державі, шляхом визначення їх видів, ставок, об'єктів та бази оподаткування, суб'єктів (юридичних і фізичних осіб платників цих податків), а також порядок сплати податків внаслідок провадження різних видів економічних відносин між суб'єктами господарювання різної державної належності» [4].

На думку, автора цієї статті, останнє визначення за своїми ознаками може охоплювати всі види ЗЕД, що підлягають оподаткуванню. Однак, в цьому визначенні не враховано різноманітність видів ЗЕД (зовнішньоекономічних операцій), оподаткування яких має принципові відмінності.

Однак, слід сказати, що в навчальній та науковій літературі прийнято говорити про оподаткування ЗЕД, не поділяючи його на види. Однак, виходячи з того, що перелік видів зовнішньоекономічної діяльності, що передбачені ст. 4 ЗУ «Про ЗЕД» [5], є досить широким і різноманітним, очевидним є й те, що слід вирізняти й види оподаткування ЗЕД.

Слід звернути увагу й на те, що серед науковців немає єдиного підходу до класифікації видів ЗЕД і до термінології яка використовується науковцями, для позначення таких класифікацій. Так, Хрупович С.С. виділяє основні види ЗЕД: міжнародну торгівлю; міжнародний лізинг; використання активів з-за кордону; контрактні форми ЗЕД; міжнародні інвестиції» [6, с. 8].

Автори посібника «Фінанси зовнішньоекономічної діяльності» виділяють наступні форми ЗЕД: зовнішньоторговельна діяльність, міжнародне виробниче співробітництво, міжнародне науково-технічне співробітництво, міжнародне інвестиційне співробітництво, валютно-фінансова діяльність [7, с. 15].

Автори підручника «Політична економія» вирізняють основні форми міжнародних економічних відносин: «міжнародна торгівля; міжнародний рух капіталів; міжнародна міграція робочої сили; міжнародний обмін технологіями; міжнародні валютні відносини; міжнародні кредитні відносини» [8].

Отже, науковці в залежності від аспектів досліджуваного об'єкта чи видів ЗЕД або зовнішньоекономічних відносин, що виникають у зв'язку із здійсненням ЗЕД, для зручності, здійснюють певні узагальнення виходячи із подібності (спорідненості) видів ЗЕД чи відносин в цій сфері, шляхом виділення основних видів ЗЕД, або поєднують подібні споріднені види ЗЕД у певні групи і називають їх формами ЗЕД, або орієнтуються на види зовнішньоекономічних відносин, що виникають у разі здійснення тих чи інших видів діяльності. Однак, єдиного підходу до класифікації видів ЗЕД, як і до застосування в навчальній та науковій літературі спеціальної термінології й досі немає.

Проведемо аналіз національного законодавства про зовнішньоекономічну діяльність та митного законодавства на предмет термінології, що використовується законодавцем з позначення видів ЗЕД. В ст. 4 «Види зовнішньоекономічної діяльності» ЗУ «Про зовнішньоекономічну діяльність» [5], законодавець, перераховуючи види ЗЕД, до частини з них застосовує термін «операції» (зокрема, йдеться про: міжнародні фінансові операції та операції з цінними паперами; кредитні та розрахункові операції; спільні господарські операції; товарообмінні (бартерні) операції; орендні, в тому числі лізингові, операції; операції по придбанню, продажу та обміну валюти на валютних аукціонах, регульованих грошових ринках та на міжбанківському валютному ринку; посередницькі операції та ін.).

Крім того, в ЗУ «Про ЗЕД» [5], законодавець використовує низку узагальнюючих термінів що стосуються видів зовнішньоекономічної діяльності, зокрема: «експортно-імпорتنі операції» (абз. 1 п. 6 ч. 1 ст. 7, ч. 3 ст. 20); «експортні операції» (ч. 9 ст. 13) або «операції з експорту товарів» (ст. 19-2). Однак найчастіше, законодавець використовує термін «зовнішньоекономічні операції» (ч. 3 ст. 14, ст.ст. 15, 16, 22, ч.ч. 3, 13 ст. 29) .

У МКУ [9] законодавець також використовує низку узагальнюючих термінів, що стосуються видів зовнішньоекономічної діяльності, а саме: «зовнішньоторговельні операції» (ч. 3 ст. 348); «експортно-імпорتنі операції» (ч.ч. 5,6 ст. 11, ч. 2 ст. 56, абз. 1,2 ч. 2 ст. 452, п.1 ч. 9 ст. 570-1), а також «зовнішньоекономічні операції» (абз. 3 п. 2. ч. 1 ст. 14, п. 4 ч. 2. ст. 83, п.3 ч. 4 ст. 86, п.п. 2,3 ч. 2 ст. 362, ч. 1 ст. 254, ч. 3 ст. 346). Отже, узагальнювальний термін «зовнішньоекономічні операції» в митному законодавстві застосовується найчастіше, і фактично підходить до усіх видів ЗЕД, в т.ч. й тих, що не пов'язані з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України.

Тому, виходячи із норм законодавства про зовнішньоекономічну діяльність та митного законодавства, доцільним є застосування до всіх видів ЗЕД узагальнюючого терміну «зовнішньоекономічні операції», оскільки він має найбільш широкий зміст. В залежності від контексту та об'єкта дослідження, слід використовувати терміни: «зовнішньоторговельні операції», «експортно-імпорتنі операції» \ «експортні операції», «імпорتنі операції», оскільки всі вони стосуються операцій, що пов'язані з торгівлею товарами та, відповідно, їх переміщенням через митний кордон України.

Крім того, виходячи із вищевказаного, зовнішньоекономічні операції, слід поділяти на дві групи: а) зовнішньоекономічні операції, пов'язані з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України та б) зовнішньоекономічні операції не пов'язані з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України.

До першого виду, відповідно, відносяться: експортно-імпорتنі операції, до яких, на думку автора статті, доцільно включати всі види зовнішньоекономічних операцій, пов'язаних з переміщенням товарів через митний кордон України, зокрема: експорт та імпорт товарів; переміщення товарів і транспортних засобів з метою проведення виставок, аукціонів, торгів, конференцій тощо; товарообмінні (бартерні) операції та інша діяльність, побудована на формах зустрічної торгівлі; орендні, в тому числі лізингові, операції; зовнішньоекономічні операції, пов'язані з інвестиціями, у разі, якщо такими інвестиціями є обладнання, матеріали та інші товари і транспортні засоби, що ввозяться на митну територію України, як інвестиція тощо.

Зовнішньоекономічні операції не пов'язані із переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України, слід включати до іншої групи. Зокрема йдеться про групу зовнішньоекономічних операцій за якими повноваження щодо адміністрування податків покладено на Державну податкову службу України. Так, наприклад, «Оподаткування послуг, що постачаються нерезидентами, місце постачання яких розташоване на митній території України» передбачене ст. 208 ПК України, а також «Оподаткування електронних послуг, що постачаються нерезидентами фізичним особам, місце постачання яких розташоване на митній території України, передбачене ст. 208¹ ПК України. Згідно з абз. 2 ч. 6 ст. 208¹ ПК України: «податок становить 20 відсотків бази оподаткування та додається до вартості електронних послуг, крім операцій, звільнених від оподаткування податком на додану вартість» [1].

Особливості оподаткування окремих видів ЗЕД (зовнішньоекономічних операцій), зокрема особливості оподаткування нерезидентів здійснюється в порядку передбаченому ч. 141.4. ст. 141 ПК України [1]. Отже, деякі зовнішньоекономічні операції, що є відмінним від зовнішньоекономічних операцій пов'язаних з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України, підлягають оподаткуванню на території України в порядку та на підставах визначених нормами Податкового кодексу України й, відповідно, суб'єктом адміністрування таких податків є Державна податкова служба України, в той час, як порядок оподаткування митними платежами має дуальне правове забезпечення, оскільки регулюється одночасно нормами МК України та ПК України, а повноваження з адміністрування митних платежів покладено на Державну митну службу України.

Крім того, аналіз ст. 180 «Платники податку» (на додану вартість) та ст. 196 «Операції, що не є об'єктом оподаткування» (податком на додану вартість) ПК України [1], свідчить про те, що більшість зовнішньоекономічних операцій, що не пов'язані з переміщенням товарів через митний кордон України (крім передбачених ст.ст. 208,) не є об'єктами оподаткування й, відповідно, суб'єкти ЗЕД, що здійснюють такі операції не є платниками податку на додану вартість. Це стосується й деяких зовнішньоекономічних операцій, пов'язаних з переміщенням через митний кордон України, наприклад, перемішувани через митний кордон України валюта та валютні цінності за нормами ПК України та МК України не є об'єктами оподаткування.

Згідно з п. 14.1.1¹ ст. 14 ПК України: «адміністрування податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – єдиний внесок) та інших платежів відповідно до законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи (далі – податків, зборів, платежів) – це сукупність рішень та процедур контролюючих органів і дій їх посадових осіб, що визначають інституційну структуру податкових та митних відносин, організовують ідентифікацію, облік платників податків і платників єдиного внеску та об'єктів оподаткування, забезпечують сервісне обслуговування платників податків, організацію та контроль за сплатою податків, зборів, платежів відповідно до порядку, встановленого законом» [1]. Отже, у вищевказаній нормі, законодавцем: визначено основні види податків/митних платежів; окреслено типи відносин (митні та податкові) де у платників податків виникають зобов'язання із сплати податків/митних платежів; визначено повноваження контролюючих органів (податкових та митних органів) у сфері оподаткування/справляння митних платежів. Вищевказане поняття визначене законодавцем також свідчить про те, що в усіх випадках, що стосуються оподаткування зовнішньоекономічної діяльності (зовнішньоекономічних операцій) йдеться про митні та/або податкові процедури і формальності, що встановлені національним законодавством України, за результатами та в межах яких суб'єктами адміністрування податків, зборів, митних платежів тощо приймаються публічно-управлінські рішення.

Таким чином, оподаткування ЗЕД характеризує не лише різноманіття видів ЗЕД, а й дуальність правового регулювання оподаткування (регулювання нормами МК України та ПК України), що є характерною для тих видів ЗЕД, що пов'язані з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України. Оподаткування низки зовнішньоекономічних операцій, що не пов'язані з переміщенням товарів, транспортних засобів через митний кордон України здійснюється лише за нормами ПК України, а низка видів ЗЕД взагалі не підлягає оподаткуванню. Зазначене обумовлює наявність декількох видів суб'єктів адміністрування податків/митних платежів в залежності від видів ЗЕД (зовнішньоекономічних операцій), а також різноманіття податкових та митних процедур і формальностей за якими відбувається оподаткування / справляння митних платежів.

Проведемо аналіз норм національного законодавства на предмет використання законодавцем термінології, для регулювання правовідносин з оподаткування ЗЕД.

Так, у ст. 11 ЗУ «Про ЗЕД» [5], законодавцем використовуються терміни: «оподаткування», «оподаткування при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності» та «оподаткування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України».

У ст. 385 Господарського кодексу України [10] (далі – ГК України), використовуються терміни: «оподаткування при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності» та «оподаткування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності».

У п. 14.1.253 ст. 14 та п. 132.2.1 ПКУ [1] застосовується термін «оподаткування митними платежами».

У МКУ [9] застосовуються терміни: «оподаткування» (наприклад, в: ч. 2 ст. 1, п.25 ч. 1 ст. 4, ч. 2 ст. 42 та ін.); «оподаткування митними платежами» (наприклад, в: п. 62 ч. 1 ст. 4, ст.ст. 103, 105, 106, 110, 113, 118, 121, 130 та ін.). І, хоча, МК України не містить визначення цих понять, в ньому законодавець надав перелік митних платежів, до яких відніс: «а) мито; б) акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції); в) податок на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів (продукції) [9, п. 27 ч. 1 ст. 4].

У ст. 9 ПКУ, вищевказані митні платежі віднесено до загальнодержавних податків та зборів. Особливістю правового регулювання оподаткування зовнішньоекономічної діяльності вищевказаними видами податків є те, що: «відносини, пов'язані з установленням та справлянням мита, регулюються митним законодавством, якщо інше не передбачено ПК України [1, п. 9.2 ст. 9]. Відносини ж пов'язані з установленням та справлянням податку на додану вартість та акцизного податку, регулюються ПК України.

Згідно із ст. 7 «Митна справа» МК України: «Встановлені порядок і умови переміщення товарів через митний кордон України, їх митний контроль та митне оформлення, застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, справляння митних платежів, ... та інші заходи, спрямовані на реалізацію державної митної політики, становлять митну справу» [9]. Отже, враховуючи специфіку діяльності митних органів та особливості елементів, що складають митну справу, законодавець для визначення цієї її складової, застосував термін «справляння митних платежів», а не «оподаткування митними платежами», як це передбачено ПК України.

Тому, якщо йдеться про оподаткування товарів транспортних засобів, що переміщено через митний кордон України, доцільно використовувати, як термін передбачений МК України «справляння митних платежів», так і термін передбачений ПК України «оподаткування митними платежами».

Виходячи з вищевказаного та враховуючи особливості правового регулювання справляння митних платежів (оподаткування митними платежами), *оподаткування ЗЕД за зовнішньоекономічними операціями, пов'язаними з переміщенням товарів через митний кордон України*, слід розуміти, як законодавчо врегульований процес встановлення та адміністрування митних платежів, шляхом визначення їх видів, ставок, об'єктів та бази оподаткування, суб'єктів оподаткування митними платежами (юридичних і фізичних осіб, що переміщують товари та транспортні засоби через митний кордон в обсягах, що підлягають оподаткуванню), а також порядок справляння митних платежів з товарів, транспортних засобів що переміщуються через митний кордон України з метою, що є визначальною для поміщення їх в той чи інший митний режим. Заявлення товарів і транспортних засобів в той чи інший митний режим, обумовлює й застосування певного комплексу митних формальностей та процедур, щодо визначення бази оподаткування, видів та ставок митних платежів, звільнення від оподаткування тощо.

Основними митними формальностями, пов'язаними з оподаткуванням за зовнішньоекономічними операціями, що заявляються до митних режимів імпорту/експорту є: а) декларування товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України (ст. 257 МКУ) під час якого відбувається заявлення товарів в той чи інший митний режим; б) заявлення митної вартості товарів (що є базою оподаткування митними платежами) й подання декларації митної вартості, у випадках та порядку визначених ст. 52 МК України; в) подача декларантом документів для підтвердження заявленої митної вартості, передбачена ст. 53 МК України.

До митних процедур, пов'язаних з справлянням митних платежів слід відносити: а) контроль правильності визначення митної вартості товарів (ст. 54 МК України); б) митну оцінку товарів і транспортних засобів, що здійснюється у передбачених МК України випадках (глава 9 «Методи визначення митної вартості товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту, та порядок їх застосування» розділу III «Митна вартість та методи її оцінки» МК України); в) коригування митної вартості товарів (ст. 55 МК України); г) визначення країни походження товару (ст. 36 МК України); д) класифікація товарів (ст. 69 МК України).

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Особливості оподаткування ЗЕД залежать від: особливостей правового регулювання конкретних видів зовнішньоекономічних операцій. Тому, зовнішньоекономічні операції, слід поділяти на дві групи: а) зовнішньоекономічні операції, пов'язані з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України та б) зовнішньоекономічні операції не пов'язані з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України.

Оподаткування ЗЕД за зовнішньоекономічними операціями, пов'язаними з переміщенням товарів через митний кордон України, слід розуміти, як законодавчо врегульований процес встановлення та адміністрування митних платежів, шляхом визначення їх видів, ставок, об'єктів та бази оподаткування, суб'єктів оподаткування митними платежами (юридичних і фізичних осіб, що переміщують товари та транспортні засоби через митний кордон в обсягах, що підлягають оподаткуванню), а також порядок справляння митних платежів з товарів, транспортних засобів що переміщуються через митний кордон України з метою, що є визначальною для поміщення їх в той чи інший митний режим.

Правове забезпечення оподаткування зовнішньоекономічних операцій, пов'язаних з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України має дуальний характер, оскільки регулюється Митним та Податковим кодексами України. Специфіку правового регулювання вищевказаних зовнішньоекономічних

операцій складають визначені законодавцем в МК України: а) спеціальна термінологія, що застосовується у разі справляння митних платежів; б) спеціальний суб'єкт адміністрування митних платежів – митні органи, що згідно ст. 9 ЗУ «Про ЗЕД» [5], віднесено до числа суб'єктів державного регулювання ЗЕД; в) спеціальні митні процедури та формальності, комплекс яких залежить від: мети ввезення товару, його коду та опису, країни походження товару тощо.

Основними митними процедурами та формальностями, пов'язаними з оподаткуванням зовнішньоекономічних операцій, що заявляються до митних режимів імпорту/експорту є: а) декларування товарів (ст. 257 МКУ); б) заявлення митної вартості товарів (що є базою оподаткування митними платежами) та подання декларації митної вартості у випадках та порядку визначених ст. 52 МК України.

У процесі євроінтеграції України, актуальність наукових досліджень за вищевказаною проблематикою постійно зростає, особливо актуальними, на думку, автора статті є аналіз правового регулювання оподаткування зовнішньоекономічних операцій, пов'язаних з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України з ЗЕД на предмет відповідності міжнародним та європейським стандартам оподаткування ЗЕД, згідно взятих Україною зобов'язань за Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони». 2014 року. Цікавим предметом подальших наукових розвідок є і особливості правового регулювання оподаткування зовнішньоекономічних операцій не пов'язаних з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України: ВРУ, Закон, Кодекс, від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2755-17>
2. Котиш О. М., Мілько І.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: організація та управління : навчальний посібник Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017, 183 с.
3. Гуцул І.А. Оподаткування зовнішньоекономічної діяльності: фінансові ефекти та регулюючий потенціал : автореферат дисертації ... кандидата економічних наук : 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. Тернопіль, 2015. 21 с.
4. Юр'єва П., Микитенко Т. Зовнішньоекономічна діяльність та особливості її оподаткування: теоретичні аспекти. *Економіка та суспільство*. № 38/2022. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-30>.
5. Про зовнішньоекономічну діяльність : ВРУ, Закон України від 16.04.1991 № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
6. Хрупович С.Є. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навчальний посібник для студентів усіх форм навчання напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства», спеціальності: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Тернопіль, 2017. 137 с.
7. Фінанси зовнішньоекономічної діяльності : навчальний посібник / [Ситник Н.С., Стасишин А.В., Дубик В.Я., та ін.]; за заг. ред. Н.С. Ситник. Львів : Видавництво «Апріорі», 2019. 460 с.
8. Башнянин Г.І. Політична економія. Підручник / Башнянин Г.І., Лазур П.Ю., Медведєв В.С., Ч. 1; Ч. 2: Загальна економічна теорія; Спеціальна економічна теорія. К. : Ніка-Центр; Ельга, 2002. 527 с.
9. Митний кодекс України: ВРУ Закон, Кодекс, від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
10. Господарський кодекс України : ВРУ Закон, Кодекс, від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

References:

1. VRU, Law of Ukraine (2010) Podatkoviy kodeks Ukrainy [Law of Ukraine, Tax Code of Ukraine], dated December 02, 2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2755-17> [Ukraine]
2. Kotysh O. M., Milko I.V. (2017) Zovnishnoekonomichna diialnist pidpriemstva: orhanizatsiia ta upravlinnia : navchalnyi posibnyk. Kharkiv : KhNEU im. S. Kuznetsia, 183 s. [Ukraine]
3. Hutsul I.A. (2015) Opodatkuvannia zovnishnoekonomichnoi diialnosti: fiskalni efekty ta rehuliuuuchy potentsial. Spetsialnist 08.00.08 – hroshi, finansy i kredyt. Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata ekonomichnykh nauk. Ternopil. 21s.
4. Iur'ieva P., Mykytenko T. (2022) Zovnishnoekonomichna diialnist ta osoblyvosti yii opodatkuvannia: teoretychni aspekty. *Ekonomika ta suspilstvo*, № 38/2022. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-30>. [Ukraine]
5. VRU, Law of Ukraine (1991) Pro zovnishnoekonomichnu diialnist [Law of Ukraine, About foreign economic activity], dated April 16, 1991, № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> [Ukraine]
6. Khrupovych S.I.e. (2017) Zovnishnoekonomichna diialnist pidpriemstva : navchalnyi posibnyk. Ternopil, 137 s. [Ukraine]
7. Sytnyk N.S. (2019) Finansy zovnishnoekonomichnoi diialnosti: navchalnyi posibnyk. Lviv : Vydavnytstvo «Apriori», 460 s. [Ukraine]

8. Bashnianyn H.I. (2002) Politychna ekonomiiia. Pidruchnyk. Bashnianyn H.I., Lazur P.Iu., Medvediev V.S., Ch. 1; Ch. 2: Zahalna ekonomichna teoriia; Spetsialna ekonomichna teoriia. K.: Nika-Tsentr; Elha, 527 s. [Ukraine]
9. VRU, Law of Ukraine (2012) Mytnyi kodeks Ukrainy [Law of Ukraine, Customs Code of Ukraine], dated March 13, 2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (related to 15.11.2024) [Ukraine]
10. VRU, Law of Ukraine (2003) Hospodarskyi kodeks Ukrainy [Law of Ukraine, Commercial Code of Ukraine], dated January 16, 2003 p. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (related to 17.11.2024) [Ukraine]